

บันไดเสียงในดนตรีไทยเดิม

ความหมาย

บันไดเสียงในดนตรีไทยเดิม (Thai Classical Music Scale) หมายถึง เสียงต่าง ๆ จากเครื่องดนตรีไทยที่ถูกจัดให้เป็นระบบและใช้ระบบเสียงนั้นในเพลงไทย

โครงสร้างของบันไดเสียง

เพลงไทยเป็นเพลงที่ใช้เสียง 7 เสียง เสียงทั้ง 7 เสียงนั้นมีบทบาท หน้าที่ และความสำคัญแตกต่างกัน

เสียงทั้ง 7 เสียงสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 5 เสียง อีกกลุ่มหนึ่งมี 2 เสียง กลุ่มเสียงทั้ง 2 กลุ่มมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันคือ กลุ่มเสียง 5 เสียงเป็นกลุ่มเสียงที่แสดงคุณลักษณะและคุณสมบัติที่เป็นโครงสร้างของ “บันไดเสียง” ในดนตรีไทย ในขณะที่กลุ่มเสียง 2 เสียง มิได้เป็นส่วนประกอบที่สร้างขึ้นเป็นบันไดเสียง บันไดเสียงเพลงไทยจึงเป็นบันไดเสียงที่ประกอบด้วยกลุ่มเสียง 5 เสียง เป็นเสียงหลัก และมีกลุ่มเสียงอีก 2 เสียงเป็นเสียงรอง

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

เสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 เป็นเสียงหลัก และเสียงที่ 4 และ 7 เป็นเสียงรองของบันไดเสียง เสียงทั้ง 2 กลุ่ม กำหนดเป็น “ขั้นของบันไดเสียง” คือ

- เสียงที่ 1 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 1” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 2 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 2” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 3 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 3” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 4 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 4” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 5 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 5” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 6 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 6” ของบันไดเสียง
- เสียงที่ 7 กำหนดให้เป็นเสียง “ขั้นที่ 7” ของบันไดเสียง

การกำหนดชื่อบันไดเสียง

การกำหนดชื่อบันไดเสียงในเพลงไทย เป็นการกำหนดจากไฉ่ตัวอักษรไทย (ด ร ม ฟ ช ล ท) ที่ใช้แทนทำนองเพลงไทย โดยกำหนดจากกลุ่มเสียงหลักที่เป็นโครงสร้างของบันไดเสียงในทำนองเพลงนั้น ๆ การกำหนดชื่อของบันไดเสียงกำหนดจากไฉ่ขั้นที่ 1 ดังนี้

1	2	3	4	5	6	7	
ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	เรียก “บันไดเสียง โด”
ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	เรียก “บันไดเสียง เร”
ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	เรียก “บันไดเสียง มี”

ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	เรียก "บันไดเสียง ฟา"
ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	เรียก "บันไดเสียง ซอล"
ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	เรียก "บันไดเสียง ลา"
ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	เรียก "บันไดเสียง ที"

บันไดเสียงในดนตรีไทยมีหลายบันไดเสียง บทเพลงบางเพลงมีบันไดเสียงเดียว บทเพลงบางเพลงมีหลายบันไดเสียง บทเพลงที่มีบันไดเสียงเดียว เช่น

เพลงสร้อยสนตัด

----	---ช	ลชดม	-ช-ล	-ด-ร	ม ร ด ล	---ช	ด ล ช ม
---ล	-ลลล	ด ร ด ล	-ช-ม	--ช ร	ม ด ร ม	--ลช	ม ช-ล
---ล	-ลลล	-ด-ล	-ลลล	--ดล	ช ม ช ล	--ร ด	ล ด-ร
-มชล	ช ม-ร	---ด	ม ร ด ล	-ช-ด	-ร-ม	ช ล ช ม	-ร-ด

กลุ่มเสียงหลักที่ใช้ในเพลงสร้อยสนตัดคือ กลุ่มเสียง โด เร มี ซอล ลา ซึ่งเป็นเพลงในบันไดเสียง โด และสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท
1	2	3	4	5	6	7

เพลงสีนวน

---ร	---ล	-ท-ล	ร ท ท ท	-ช-ล	-ท-ร	-ม-ร	-ท-ล
-ร-ช	-ล-ท	-ร-ท	-ล-ช	-ช ล ท	-ร-ล	ท ล ช ม	-ร-ช

กลุ่มเสียงที่ใช้ในเพลงสีนวนคือ ซอล ลา ที เร มี ซึ่งเป็นเพลงในบันไดเสียง ซอล และสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
1	2	3	4	5	6	7

เพลงทองย่อน 2 ชั้น

---ท	-ด ด ด	---ร	-ด ด ด	-ฟ-ร	-ด-ท	ท ท-ด	ด ด-ร
-ท ด ร	-ฟ-ช	-ท-ช	-ฟ-ร	-ฟ-ร	-ด-ท	ท ท-ด	ด ด-ร

กลุ่มเสียงหลักที่ใช้ในเพลงทองย่อนคือ เสียง ที โด เร ฟา ซอล ซึ่งเป็นเพลงในบันไดเสียง ที และสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล
1	2	3	4	5	6	7

เพลงจระเข้หางยาว 3 ชั้น ท่อน 3

- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ช	- ล - ด	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ร
- ช ฟ ร	ฟ ร ด ล	- ช - ล	- ด - ร	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ช
- ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ร ด ท	ด ท ล ช	ด ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ

กลุ่มเสียงที่ใช้ในเพลงจระเข้หางยาว ท่อน 3 คือ ฟา ซอล ลา โด เร ซึ่งเป็นเพลงในบันไดเสียงฟา และสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม
1	2	3	4	5	6	7

เพลงที่มี 2 บันไดเสียง เช่น

เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น ท่อน 1

- ล ช ม	ช ม ร ด	ด ด-ร	ร ร-ม	-ช-ล	-ช-ม	ม ม-ร	ร ร-ด
-ล-ช	ช ช-ด	ด ด-ร	ร ร-ม	-ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
ช ร ม ร	ช ฟ ม ร	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	-ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
-ล ช ม	ช ม ร ด	ด ด-ร	ร ร-ม	-ช-ล	-ช-ม	ม ม-ร	ร ร-ด
-ท-ร	-ท-ล	ล ล-ช	ช ช-ม	-ม-ร	ร ร-ม	ม ม-ช	ช ช-ล
-ร-ท	-ล-ช	ช ช-ล	ล ล-ท	-ร-ม	-ร-ท	ท ท-ล	ล ล-ช

กลุ่มเสียงหลักที่ใช้ในเพลงนกขมิ้น 4 บรรทัดแรก คือ เสียง โด เร มี ซอล ลา ซึ่งอยู่ในบันไดเสียง โด

ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท
1	2	3	4	5	6	7

และใน 2 บรรทัดสุดท้าย คือกลุ่มเสียง ซอล ลา ที เร มี ซึ่งอยู่ในบันไดเสียง ซอล และสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
1	2	3	4	5	6	7

บรรณานุกรม

- มนตรี ตราโมท. ศัพท์สังคิต. กรมศิลปากร, 2507.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2533.
- ลัด ภูเขาทอง. การดนตรีไทยและทางไปสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : Dr. Sax, 2532.
- _____. ประชุมบทความทางวิชาการทางดนตรี. กรุงเทพฯ : Dr.Sax, 2534.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : พัฒนศิลป์การดนตรีและละคร, 2511.
- Miller, Terry and Williams, Sean. **Southeast Asia : The Garland Encyclopedia of Music.**
Vol. 4. New York and London : Garland Publishing, 1998.
- Morton, David. **The Traditional Music of Thailand.** Berkeley : University of California Press,
1976.
- Sadie. Stanley. **The New Grove Dictionary of Music and Musicians.** Vol.18. London : Macmillan
Publishers Limited, 1980.